

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

УДК 377

Бережна Г.М.

спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

E-mail: kordonskaya.alyona@yandex.ua

Сітнікова Н.О.

спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

E-mail: kordonskaya.alyona@yandex.ua

Соляр Л.В.

методист, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

E-mail: kordonskaya.alyona@yandex.ua

Могилів-Подільський технологіко-економічний коледж Вінницького НАУ
м. Могилів-Подільський

САМОСТІЙНА РОБОТА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Berezhna A.N.

specialist of higher category, the lecturer –methodologist

E-mail: kordonskaya.alyona@yandex.ua

Sitnikova N.O.

specialist of higher category, the lecturer -methodologist

E-mail: kordonskaya.alyona@yandex.ua

Solyar L.V.

methodist of college, specialist of higher category, the lecturer -methodologist

E-mail: kordonskaya.alyona@yandex.ua

Mohyliv-Podilskyi technological and economic college Vinnitsa National Agrarian University
Mohyliv-Podilskyi

INDEPENDENT WORK AS A FORM OF PROFESSIONALISM OF FUTURE SPECIALISTS

Анотація

Вступ. В сучасних умовах ринку праці та особливостей працевлаштування, зростають вимоги до професійної компетентності випускників, що обумовлює якісно нові форми та методи вищої освіти, спрямовані на створення цілісної системи безперервної освіти, на розширення сфери самостійної діяльності студентів, які формують навички самоорганізації та самоосвіти.

Методи. У статті висвітлені сучасні методики з організації самостійної роботи студентів напрямку «Харчові технології та інженерія» засобами інноваційних педагогічних технологій в Могилів-Подільському технологічно-економічному коледжі Вінницького НАУ.

Результати. У сучасних умовах організація самостійної роботи студентів спрямована на розвиток творчого мислення, оволодіння основними методами дослідницької роботи та набуття через цілеспрямовану самостійну діяльність певних професійних вмінь, знань і навичок.

Перспективи. Вирішальна роль в організації самостійної роботи студентів належить саме викладачу, який має розпізнати та всебічно розвивати кращі якості студента як майбутнього фахівця високої кваліфікації, навчити його самостійно працювати з науковою інформацією, закласти основи самоорганізації і самовиховання з тим, щоб сформувати вміння у подальшому безперервно підвищувати власну кваліфікацію. Тому спрямованість студентів на інтенсивну самостійну роботу з самого початку їхнього навчання у вищому навчальному закладі неодмінно полегшить у майбутньому процес їх адаптації до професійної діяльності.

Ключові слова: самостійна робота студентів, інтерактивні методи навчання, позааудиторна робота, мотивація, самостійність.

Abstract

Introduction. Modern labor-market in light of employment opportunities and increasing demands for professional competence of graduates requires new and better forms and methods of teaching. The educational system has to be changed factoring in lifelong learning and individual study approaches and focusing on development of students' self-study and self-assessment skills.

Methods. The article highlights the modern methods of individual study organization of Food technology and engineering department students at Mohyliv-Podilskyi technological and economic college Vinnitsa NAU through the use of innovative educational technologies.

Results. Individual study organization aims at developing of creative thinking and mastering of basic research, self-study and professional skills.

Discussion. Effective teacher plays a vital role in establishing productive individual study system. Teacher has to recognize and develop student's skills of scientific data analysis, self-organization and self-education in order to create the ability to further professional activity. Therefore, the focus on intensive individual work in higher education will certainly facilitate the future process of professional adaptation.

Keywords: individual work of students, interactive teaching methods, testing work, motivation and independence.

Аннотация

Вступ. В современных условиях рынка труда и особенностей трудоустройства, растут требования к профессиональной компетентности выпускников, обуславливает качественно новые формы и методы высшего образования, направленные на создание целостной системы непрерывного образования, на расширение сферы самостоятельной деятельности студентов, формируют навыки самоорганизации и самообразования.

Методы. В статье освещены современные методики по организации самостоятельной работы студентов специальности «Пищевые технологии и инженерия» средствами инновационных педагогических технологий в Могилев-Подольском технологическо-экономическом колледже Винницкого НАУ.

Результаты. В современных условиях организация самостоятельной работы студентов направлена на развитие творческого мышления, овладение основными методами исследовательской работы и приобретения через целенаправленную самостоятельную деятельность определенных профессиональных умений, знаний и навыков.

Перспективы. Решающая роль в организации самостоятельной работы студентов принадлежит именно преподавателю, который должен распознать и всесторонне развивать лучшие качества студента как будущего специалиста высокой квалификации, научить его самостоятельно работать с научной информацией, заложить основы самоорганизации и самовоспитания с тем, чтобы сформировать умение в дальнейшем непрерывно повышать свою квалификацию. Поэтому направленность студентов на интенсивную самостоятельную работу с самого начала их обучения в высшем учебном заведении непременно облегчит в будущем процесс их

адаптації к професіональної діяльності.

Ключевые слова: самостоятельная работа студентов, интерактивные методы обучения, внеаудиторная работа, мотивация, самостоятельность.

Вступ. Відповідно до Положення "Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах", самостійна робота студента є основним засобом засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Розширення функцій та зростання ролі самостійної роботи студентів не тільки веде до збільшення її обсягу, а й обумовлює зміну у взаємовідносинах між викладачем і студентом як рівноправними суб'єктами навчальної діяльності, привчатимуть його самостійно вирішувати питання організації, планування, контролю за своєю навчальною діяльністю, виховуючи самостійність, як особисту рису характеру.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність дослідження проблеми інноваційних педагогічних технологій при організації самостійної роботи студентів напряму «Харчові технологія та інженерія» обумовлена соціальними потребами в спеціалістах з високим рівнем знань, здатними ефективно використовувати новітні технології у професійній діяльності. На теоретико-методологічному рівні проблема організації самостійної роботи студентів знайшла своє висвітлення в працях багатьох сучасних вчених- педагогів: А. Алексюка, В. Безпалька, П. Підкасистого; психологів: О. Леонтьєва, К. Платонова, С. Рубінштейна; методистів: О. Біляєва, Л. Паламар, М. Пентилюк, К. Плиско. Різні аспекти, які торкаються вивчення особливостей організації самостійної роботи студентів у вищих навчальних закладах, продовжують обговорюватися на сторінках як вітчизняної, так і зарубіжної педагогічної, навчально-методичної літератури, у ході науково-практичних конференцій, на Інтернет-форумах (А. Аюрзайн, М. Гарунов, М. Єрастов, В. Козаков, Р. Нізамов, А. Усова, А. Цюприк, М. Ярмаченко та інші).

Мета: розглянути організацію самостійної роботи студентів напряму «Харчові технології та інженерія» засобами інноваційних педагогічних технологій; визначити роль самостійної роботи в професійному становленні майбутнього фахівця.

Методологія. У статті висвітлені сучасні методики з організації самостійної роботи студентів напряму «Харчові технології та інженерія» засобами інноваційних педагогічних технологій в Могилів-Подільському технолого-економічному коледжі Вінницького НАУ.

Результати. Самостійність – це одна з найважливіших рис спеціаліста. Активна самостійна діяльність фахівця значною мірою обумовлюється самостійністю його мислення, яка закладається в студентські роки.

Життям доведено, що тільки ті знання, які студент здобув самостійно, завдяки власному досвіду, думці і дії, будуть насправді міцні. Загально відомо, що людській пам'яті залишається 10% почутого, 50% побаченого, та 90% виконаного самостійно. Тому, якщо навчальний матеріал опрацьовується власноручно, самостійно виконується завдання від його постановки до аналізу отриманих результатів, то засвоюється не менше 90% інформації. Саме тому в навчальних закладах поступово, але неухильно переходять від передачі інформації до керівництва навчально-пізнавальною діяльністю, формування у студентів навиків самостійної творчої роботи.

Самостійна робота, перш за все, завершує задачі всіх інших видів навчальної роботи. Знання, які не стали об'єктом власної діяльності, не можуть визнаватися справжнім надбанням людини. Крім практичної важливості, самостійна робота має велике виховне значення: вона формує самостійність не тільки як сукупність певних умінь і навиків, але і як рису характеру, яка відіграє суттєву роль у структурі особистості сучасного спеціаліста.

Сьогодні завдання не тільки в тому, щоб дати молодому спеціалісту знання, а в тому, щоб сформувавши потребу в них. Виховати прагнення до їх постійного оновлення, власного вдосконалення.

Недосконалість володіння студентами прийомами самостійної роботи, невміння оптимально її організувати, обрати доцільні способи опанування навчального матеріалу зумовила актуальність дослідження проблеми організації самостійної роботи студентів. Лише незначна частина студентів вміють самостійно здобувати, обробляти й аналізувати інформацію з фаху та порівнювати її з вивченим раніше, робити індивідуальні висновки, синтезуючи весь обсяг оперативної інформації.

Важливим засобом удосконалення професійної підготовки спеціалістів напряму «Харчові технології та інженерія» є ефективна організація самостійної роботи студентів. Аналіз науково-психологічної літератури дозволяє побачити існування різних підходів до визначення самостійної роботи. Більш повно психологічну сутність самостійної роботи розкриває трактування її як форми колективної або індивідуальної навчальної діяльності студентів, під час якої вони засвоюють необхідні знання, оволодівають вміннями й навичками, навчаються плановірно і систематично працювати, мислити, формувати власний стиль розумової діяльності. Проблема підготовки студентів до самостійної роботи і керівництво нею, як правило, у спрощеному вигляді поділяється на 3 блоки: мотиваційний, технологічний і організаційний.

Успіх самостійного навчання залежить від низки психологічних факторів: мотивації навчальної діяльності, довільності пізнавальних процесів сприйняття, уваги, уявлення, пам'яті, мислення, наявності у тих, хто навчається, певних необхідних вольових якостей, а також інтелектуального розвитку. Серед провідних мотивів, які спонукають студентів займатися самостійною навчальною діяльністю, є такі: прагнення отримувати актуальну інформацію з новітніх джерел, яка не забезпечується у багатьох випадках тією навчальною літературою, що пропонується; прагнення більш вільно обирати зміст навчальної діяльності; бажання самостійно працювати над удосконаленням професійних якостей тощо [5, с. 108-109].

Особливе значення для активізації самостійної пізнавальної діяльності студентів мають підручники та навчальні посібники, які повинні формувати правильне розуміння студентами необхідності самостійної роботи, визначати обсяг, структуру і зміст навчального матеріалу, який виноситься на самостійне вивчення, а також містити методичні рекомендації щодо організації виконання програми самостійної роботи, форми контролю і критеріїв її оцінювання [3, с. 159].

Студенти коледжу самостійну роботу виконують як на заняттях, так і позааудиторно. Її зміст з конкретної навчальної дисципліни визначається робочою навчальною програмою та методичними рекомендаціями викладача.

Для успішного виконання самостійної позааудиторної роботи розроблені навчально-методичні комплекси зі всіх спеціальних дисциплін.

До їх складу входять: програма самостійної роботи; навчально-методичні та дидактичні матеріали; перелік основної і додаткової літератури; засоби контролю знань.

Навчально-методичний комплекс забезпечення самостійної роботи студентів підготовлено у паперовому та електронному варіантах. Такий комплекс є в наявності в навчальному кабінеті, а також бібліотеці коледжу.

Контроль за самостійною роботою студентів здійснюється у вигляді обговорень, опитувань, розв'язання задач, захисту індивідуальних завдань (контрольної роботи) студентами-заочниками та перевірки знань студентів під час складання заліку або екзамену. Якість контролю знань студентів і його достовірність дуже важливі для прийняття правильних рішень щодо вдосконалення навчального процесу та організації самостійної роботи студентів.

Традиційно самостійна робота студентів проводиться за такими формами: а) індивідуальні (реферативні повідомлення, курсове, дипломне проектування, самостійна науково-дослідницька робота, індивідуальні консультації, олімпіади тощо), б) групові (проектне та проблемне навчання, навчання у співпраці, ігрове проектування, групові консультації, факультативні заняття, заняття в гуртках), в) масові (проектне навчання, програмоване навчання) [1, с. 48].

При цьому самостійна робота студента передбачає, насамперед, опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу, вивчення окремих тем або питань, відведених на самостійне опрацювання, поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації, підготовку до виступу на заняттях, підготовку й оформлення наочного матеріалу (схем, таблиць, графіків), складання і розв'язання тематичних кросвордів тощо.

Результативність самостійної роботи залежить від студента, його волі, наполегливості, працелюбності, загальної підготовки, здібностей, уміння самостійно працювати.

Тому для підвищення ефективності організації самостійної роботи студентів напряму «Харчові технології та інженерія» використовуються інноваційні комп'ютерні технології навчання, які дають можливість кожному студенту самореалізуватися. Взаємодія у системі «студент – комп'ютер» спирається на самоуправління, де студент самостійно обирає способи і методи досягнення мети своєї роботи, збагачує власний досвід.

Комп'ютер виступає тільки як зручний та потужний засіб отримання певного результату, і сприяє: унаочненню запропонованого викладачем навчального матеріалу, поєднанню різних способів сприйняття інформації, підвищенню мотивації студентів до самостійної роботи за рахунок її наближення до реальних умов майбутньої професійної діяльності.

Велику увагу викладачі спеціальних дисциплін напряму «Харчові технології та інженерія» приділяють створенню електронних підручників, навчальних посібників, мультимедійних презентацій, контролюючих комп'ютерних програм, розрахункових комп'ютерних програм для виконання курсових проектів.

Використання мультимедійних засобів та мережі Інтернет в процесі організації самостійної роботи студентів дозволяють виконати наступні завдання: а) оптимізувати процес навчання; б) підвищити якість навчання; в) інтенсифікувати процес вивчення навчальних дисциплін; г) підвищити мотивацію до вивчення дисциплін; д) надати можливість одержувати найновішу інформацію та навчати навичкам її оцінки та аналізу [2, с. 21].

Завдяки використанню можливостей мультимедійних технологій створюється принципово нове і своєрідне середовище, що сприяє розвитку творчих індивідуальних і колективних здібностей студентів, формує навички ефективного спілкування, спрямованого на досягнення позитивного результату. Мається на увазі, що на початку певного навчального курсу студенти отримують електронну версію конспекту, яку мають можливість заздалегідь опрацювати, а на відповідному лекційному чи практичному занятті – лише уточнити незрозумілі аспекти даної теми у викладача.

Висновки. Підсумовуючи слід зазначити, що самостійна робота студентів, яка виконується на заняттях та позааудиторно, є важливою частиною навчального процесу. Індивідуалізований підхід до такого виду роботи означає врахування особливостей студентів та підтримку формування особистості, розвитку вмінь та навичок.

Список використаних джерел

1. Атаманчук Ю. Стан організації самостійної роботи студентів ВНЗ / Ю. Атаманчук //

Рідна школа. – 2008. – № 6. – С. 46–48.

2. Демченко О. Реалізація основних підходів, методів та форм організації самостійної роботи у сучасній педагогічній практиці / О. Демченко // Рідна школа. – 2006. – № 7. – С. 19–21.

3. Дмитриев И.А. Самостоятельная работа студентов в контексте присоединения Украины к Болонскому процессу / Сучасні технології підготовки фахівців в умовах подальшого розвитку вищої освіти України: матеріали міжнародної науково-методичної конференції. – Харків: ХНАДУ, 2005. - С. 158-159.

4. Кульга Н.К. Використання інноваційних технологій навчання – запорука успіху якісної підготовки фахівців / Н.К. Кульга // Проблеми освіти. – 2000. – Вип. 22. – С. 75 - 84.

5. Малихін О.В. Психологічні основи організації самостійної навчальної діяльності студентів в умовах вищого педагогічного закладу освіти // Теоретичні питання культури, освіти та виховання: зб. наукових праць. Вип. 31 / За заг. ред. М.Б. Євтуха. - К.: Вид.центр КНЛУ, 2006. - С. 104-111.

References

1. Atamanchuk, Y. (2008). Stan organizatsii samostiinoi roboty studentiv VNZ [Status of independent work university students]. *Ridna shkola. - Mother School.*, 46-48.

2. Demchenko, O. (2006). Realizatsia osnovnykh pidkhodiv, metodiv ta form organizatsii samostiinoi roboty u suchasni pedagogicgnoi praktuzi [Implementation of the main approaches, methods and forms of independent work in modern teaching practice]. *Ridna shkola. - Mother School.*, 19-21.

3. Dmitriev, I.A. (2005). Samostoyatelnaia rabota studentov v kontekste prisoedinenia Ukrainy k Bolonskomu protsesu [Independent work of students in the context of Ukraine's accession to the Bologna Process]. *Kharkiv: KhNADU [in Russian]*.

4. Kulga, N.K. (2000). Vykorystania inovatsiynykh tekhnologii navchnia – zaporuka uspikhu yakisnoi pidgotovky fakhivtsiv [Using innovative learning technologies - the success of high quality training]. *Problemy osvity. – Problems of education*, 75-84.

5. Malykhin, O.V. (2006). Psykhologichni osnovy organizatsii samostiinoi navchalnoi diyalnosti studentiv v umovakh vyshchogo pedagogichnogo zakladu osvity [Psychological foundations of independent educational activity of students in higher pedagogical educational institution]. *Kyiv: Vyd.centr KNLU.*